

Rad primljen: 11.03.2025.

Rad prihvaćen: 03.05.2025.

UDK: 336.146(497.11)"2024/2025"

Pregledni rad

KOMPARATIVNA ANALIZA JAVNIH PRIHODA BUDŽETA REPUBLIKE SRBIJE ZA 2024. I 2025. GODINU

Rezime: Budžet je najviši finansijski akt jedne države. On je napravljen tako da donosi boljitak za sve građane. Budžetom Republike Srbije uređuju se prihodi i primanja, rashodi i izdaci Republike. Svake godine Skupština Republike Srbije usvaja budžet Republike za narednu godinu. Kalendarom za nivo Republike Srbije, prema Zakonu o budžetskom sistemu (član 31.) predviđeno je da 15. decembra Narodna Skupština Republike Srbije donosi Zakon o budžetu za narednu godinu. Poslednji zakon koji je usvojen je Zakon o budžetu Republike Srbije za 2025. godinu. U svim Zakonima o budžetu je izvršen sistematski prikaz svih prihoda i rashoda i njihovo namensko raspoređivanje po prethodno utvrđenoj budžetskoj strukturi. U ovom radu ću izvršiti komparativnu analizu javnih prihoda budžeta Republike Srbije za 2024. i 2025. godinu. Cilj rada je da se komparativnom analizom prihodne strane budžeta ukaže na značaj prihoda za normalno funkcionisanje javnih finansija, kao i da se unapredi povećanje budžetske prihodne strane.

Ključne reči: Budžet, država, finansijski akt, prihodi, rashodi, Zakon o budžetskom sistemu, Zakon o budžetu.

Uvod

„Zakonom o budžetskom sistemu uređuje se (član 1): planiranje, priprema, donošenje i izvršenje budžeta Republike Srbije; planiranje, priprema, donošenje i izvršenje budžeta autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave; priprema i donošenje finansijskih planova Republičkog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje, Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje, Fonda za socijalno osiguranje vojnih osiguranika i Nacionalne službe za zapošljavanje; budžetsko računovodstvo i izveštavanje, finansijsko upravljanje, kontrola i revizija korisnika javnih sredstava i budžeta Republike Srbije, budžeta lokalne vlasti i finansijskih planova organizacija za obavezno socijalno osiguranje; nadležnost i organizacija Uprave za trezor, kao organa uprave u sastavu Ministarstva finansija i trezora lokalne vlasti; druga pitanja od značaja za funkcionisanje budžetskog sistema. Dakle, pored rashoda, budžetom

¹² Visoka polsovná škola strukovnih studija Čačak Beograd
blagojepusonja967@gmail.com

Republike Srbije uređuju se prihodi Republike. Donošenjem budžeta ostvaruje se izgradnja i upravljanje reputacijom države.

Budžet je najvažniji Zakon koji usvaja Narodna Skupština. On je azbuka ekonomske politike jedne zemlje. Prilikom predlaganja budžeta, Vlada mora da preduzima mere za obnavljanje zdravlja javnih finansija, smanjujući deficit. Pored podržavanja ekonomije na kraći rok, potrebno je istovremeno obezbeđivati znatno više investicija u javne usluge i infrastrukturu kako bi podržala rast na duži rok.

Glavna briga budžetiranja je da se osigura da se Vlada fokusira ne samo na planiranje budžeta, već i na izvršenje i pažljivo praćenje budžeta na objektivan, organizovan i efikasan način. Ovo je potrebno iz razloga izbegavanja bilo kakve zloupotrebe budžetskih sredstava. Varotsis i Katerelos navode da proces budžetiranja nastoji da obezbedi poverenje poreskih obveznika u Vladu. Takođe, budžetske odluke mogu poboljšati učinke pojedinačnih korisnika budžeta kada se vode odgovarajućim pravilima i propisima.

Kroz prizmu finansijske funkcije budžet predstavlja sredstvo regulisanja obima rashoda i prihoda i to u cilju njihovog izjednačavanja. U budžetu prihodi i rashodi moraju da budu uravnoteženi. Najčešće imamo odstupanja od ravnoteže. U Republici Srbiji mnogo su češći slučajevi postojanja budžetskog deficita u odnosu na budžetski suficit. Budžet kao zakonski akt se sastoji od Opšteg ili bilansnog dela (sadrži ukupan obim prihoda i rashoda, stalnu i tekuću rezervu, kao i obaveze organa u izvršenju budžeta) i Posebnog dela (sadrži detaljan raspored sredstava - rashoda po nosiocima i namenama, a korisnici sredstava mogu preuzimati obaveze do iznosa sredstava koja su obezbeđena u budžetu). Budžet se oslanja na niz zakonskih regulativa koje uređuju prikupljanje prihoda (Zakon o PDV, Zakon o porezu na dobit pravnih lica i sl.), a na njega se pak oslanjaju druga pravna akta vezana za izvršenje budžeta.

Zakon o budžetu Republike Srbije za 2024. i Zakon o budžetu Republike Srbije za 2025. godinu

Pre donošenja budžeta, Vlada vrši konsultacije sa zainteresovanim stranama vezano za njihove prioritete. Ministarstvo finansija analizira ekonomske trendove, projekcije prihoda i zahteve za rashode. Predlozi budžeta moraju biti usklađeni u skladu sa širim ekonomskim ciljevima i nacionalnim prioritetima. Predlog budžeta se predstavlja parlamentu u Skupštini, gde počinje rasprava, nakon koje se budžet usvaja ili vraća na doradu. Sam postupak usvajanja budžeta je sveobuhvatan poduhvat koji obuhvata više faza, obezbeđujući transparentnost, odgovornost i prilagodljivost u fiskalnom upravljanju.

Prioritetni budžetski ciljevi u pripremi i izvršenju budžeta su ukupna fiskalna održivost i kontrola, ostvarivanje alokacijske i tehničke efikasnosti, makroekonomska stabilnost, niska inflacija, ekonomski razvoj, podsticanje regionalnog razvoja i smanjenje finansijskog rizika Republike Srbije. Prilikom

pripreme i izvršenja budžeta moraju se poštovati principi efikasnosti, ekonomičnosti, efektivnosti, javnosti, potpunosti, tačnosti, transparentnosti, javne dostupnosti i jedinstvene budžetske klasifikacije.

Zakonom o budžetu Republike Srbije za 2024. godinu i Zakonom o budžetu Republike Srbije za 2025. godinu uređuju se opšti prihodi i primanja, rashodi i izdaci budžeta Republike Srbije, njihovo izvršavanje, obim zaduživanja za potrebe finansiranja deficita i konkretnih projekata i davanje garancija, upravljanje javnim dugom, korišćenje donacija, projektnih zajmova, korišćenje prihoda od prodaje dobara i usluga budžetskih korisnika i prava i obaveze korisnika budžetskih sredstava. U nastavku rada (tabela 1) ću dati komparativni prikaz budžeta Republike Srbije za 2024. i 2025. godinu.

Tabela 1: Komparativni prikaz budžeta Republike Srbije za 2024. i 2025. godinu (u dinarima)

	2024.	2025
A. RAČUN PRIHODA I PRIMANJA, RASHODA I IZDATAKA		
Ukupni prihodi i primanja ostvarena po osnovu prodaje nefinansijske imovine	2.173.349.194.000	2.346.200.000.000
Ukupni rashodi i izdaci za nabavku nefinansijske imovine	2.389.278.467.000	2.614.692.791.000
Budžetski suficit/deficit	-215.929.273.000	-268.492.791.000
Izdaci za otplatu glavnice (u cilju sprovođenja javnih politika)	28.500.000.000	22.054.000.000
Izdaci za nabavku finansijske imovine (u cilju sprovođenja javnih politika)	18.570.727.000	23.453.209.000
Ukupan fiskalni suficit/deficit	-263.000.000.000	-314.000.000.000
B. RAČUN FINANSIRANJA		
Primanja od zaduživanja i prodaje finansijske imovine	1.013.000.000.000	856.600.000.000
Izdaci za otplatu glavnice i nabavku finansijske imovine	713.449.116.000	521.000.000.000
Neto finansiranje	263.000.000.000	314.000.000.000
Promena stanja na račun (pozitivna - povećanje gotovinskih sredstava negativna - smanjenje gotovinskih sredstava)	36.550.884.000	21.600.000.000

Izvor: Zakon o budžetu Republike Srbije za 2024. godinu, "Službeni glasnik RS", br. 92/2023 i 79/2024; i Zakon o budžetu Republike Srbije za 2025. godinu, "Službeni glasnik RS", br. 94/2024.

S obzirom na temu mog rada, u nastavku ću objasniti samo račun prihoda i primanja. Sa tabele 1 se zapaža da su ukupni prihodi i primanja ostvarena po osnovu prodaje nefinansijske imovine veći za skoro 8% u 2025. godini u odnosu na 2024. godinu. Takođe su i ukupni rashodi i izdaci za nabvku nefinansijske imovine veći za nešto više od 9% u 2025. u odnosu na 2024. godinu. Budžetski deficit je veći u 2025. godini za skoro 20% u odnosu na 2024. godinu. Što se

tiče izdataka za otplatu glavnice (u cilju sprovođenja javnih politika) u 2025. godini imamo pad za oko 30% u odnosu na 2024. godinu. Izdaci za nabavku finansijske imovine (u cilju sprovođenja javnih politika) su veći za 31% u 2025. u odnosu na 2024. godinu.

Analiza javnih prihoda u 2024. i 2025. godini

Prihodi i primanja ostvarena po osnovu prodaje nefinansijske imovine za 2024. i 2025. godinu utvrđeni su u sledećim iznosima u Računu prihoda i primanja, rashoda i izdataka, i iste ću prikazati u tabeli 2.

Tabela 2: Račun prihoda i primanja za 2024. i 2025. godinu (u dinarima)

OPIS	2024.	2025.
UKUPNI PRIHODI I PRIMANJA	2.173.349.194.000	2.346.200.000.000
1. Poreski prihodi	1.864.800.000.000	1.985.100.000.000
1.1. Porez na dohodak građana	128.300.000.000	138.400.000.000
1.2. Porez na dobit pravnih lica	265.500.000.000	258.800.000.000
1.3. Porez na dodatu vrednost	960.000.000.000	1.056.000.000.000
1.4. Akcize	407.000.000.000	420.000.000.000
- Akcize na derivate nafte	217.000.000.000	226.100.000.000
- Akcize na duvanske prerađevine	140.000.000.000	143.000.000.000
- Ostale akcize	50.000.000.000	50.900.000.000
1.5. Carine	88.000.000.000	95.300.000.000
1.6. Ostali poreski prihodi	16.000.000.000	16.600.000.000
2. Neporeski prihodi i primanja od prodaje nefinansijske imovine	275.094.184.000	325.674.746.000
Redovni neporeski prihodi	176.600.000.000	300.174.746.000
- Prihodi od imovine	39.800.000.000	84.200.000.000
- Takse	24.700.000.000	25.500.000.000
- Prihodi od prodaje dobara i usluga	112.100.000.000	120.400.000.000
- Novčane kazne	15.000.000.000	16.600.000.000
- Ostali redovni neporeski prihodi	44.400.000.000	85.174.746.000
- Primanja od prodaje nefinansijske imovine	7.000.000.000	12.800.000.000
Vanredni neporeski prihodi	50.800.000.000	25.500.000.000
- Dobit javnih agencija	2.500.000.000	2.500.000.000
- Deo dobiti javnih preduzeća i dividende budžeta	25.000.000.000	12.000.000.000
- Ostali vanredni prihodi	23.300.000.000	11.000.000.000

Ostali neporeski prihodi indirektnih korisnika	47.694.184.000	/
– Transferi između budžetskih korisnika na različitom nivou vlasti	27.327.521.000	/
– Prihodi od prodaje dobara i usluga	20.366.663.000	/
3. Donacije	33.455.010.000	35.425.254.000

Izvor: Zakon o budžetu Republike Srbije za 2024. godinu, "Službeni glasnik RS", br. 92/2023 i 79/2024; i Zakon o budžetu Republike Srbije za 2025. godinu, "Službeni glasnik RS", br. 94/2024.

Sa tabele 2 se vidi da su ukupni prihodi i primanja u 2025. godini veći za nešto više od 7% u odnosu na 2024. godinu. Ukupni prihodi i primanja su nastali od poreskih prihoda, neporeskih prihoda i primanja od prodaje nefinansijske imovine i donacija. Poreski prihodi imaju najveće učešće u ukupno ostvarenim prihodima i primanjima (85,8% u 2024., 84,6% u 2025.). Za njim slede neporeski prihodi i primanja od prodaje nefinansijske imovine (12,7% u 2024., 13,9% u 2025.) i na kraju donacije (1,5% u 2024., 1,5% u 2025.).

Poreski prihodi u 2025. godini su veći za nešto više od 6% u odnosu na poreske prihode iz 2024. godine. U poreske prihode spadaju porez na dohodak građana, porez na dobit pravnih lica, porez na dodatu vrednost, akcize, carine i ostali poreski prihodi. Sa navedene tabele primećujemo da su skoro sve vrste poreskih prihoda veće u 2025. godini u odnosu na 2024. godinu, osim poreza na dobit pravnih lica koji je veći u 2024. godini. Porez na dodatu vrednost ima najveće procentualno učešće u ukupnim poreskim prihodima, i on u 2024. godini iznosi 51% dok je u 2025. godini 53%. Za njim slede akcize (22% u 2024., 21% u 2025.), porez na dobit pravnih lica (14% u 2024., 13% u 2025.), porez na dohodak građana (6,9% u 2024., 7% u 2025.), carine (oko 4,7% u 2024., 4,8% u 2025.) i ostali poreski prihodi (0,9% u 2024., 0,8% u 2025.). Od akciza najviše su zastupnjene akcize na derivate nafte (53% u 2024., 54% u 2025.), akcize na duvanske proizvode (34,4% u 2024., 34% u 2025.) i na kraju ostale vrste akciza (12,3% u 2024., 12,1% u 2025.).

Neporeski prihodi i primanja od prodaje nefinansijske imovine se sastoje od redovnih neporeskih prihoda (prihodi od imovine, takse, prihodi od prodaje dobara i usluga, novčane kazne, ostali redovni neporeski prihodi i primanja od prodaje nefinansijske imovine), vanrednih neporeskih prihoda (dobit javnih agencija, deo dobiti javnih preduzeća i dividende budžeta, ostali vanredni prihodi), ostali neporeski prihodi indirektnih korisnika (transferi između budžetskih korisnika na različitom nivou vlasti, prihodi od prodaje dobara u usluga). Učešće redovnih neporeskih prihoda u ukupnim neporeskim prihodima i primanjima od prodaje nefinansijske imovine iznosi 64,2% u 2024., dok u 2025. godini iznosi 92,2%, dok učešće vanrednih neporeskih prihoda iznosi 19,8% u 2024., odnosno 7,8% u 2025. godini. Što se tiče ostalih neporeskih

prihoda indirektnih korisnika njihovo učešće u ukupnim neporeskim prihodima i primanjima od prodaje nefinansijske imovine iznosi 17,3% u 2024. godini dok u 2025. godini ne postoje ostali neporeski prihodi indirektnih korisnika.

Zaključak

Vlada mora da pravilno osmisli budžet koji će biti efikasno izvršen kako bi se podstakli bolji učinci i visoko zadovoljstvo svih građana. Planiranje i izvršenje budžeta su dve oblasti koje zahtevaju stalno unapređenje, s obzirom na njihov značaj u procesu upravljanja državom. Poseban značaj ima prihodna strana budžeta, jer od njenog obima zavisi i rashodna strana budžeta. Svi prikupljeni prihodi budžeta koji služe za zadovoljavanje javnih potreba kroz javna dobra, raspodeljuju se na određene korisnike budžetskih sredstava kroz budžet. Veći obim ostvarenih prihoda imaće za posledicu bolje zadovoljavanje javnih potreba, dok s druge strane manji obim istog ima za posledicu lošije zadovoljavanje javnih potreba. U komparativnoj analizi prihodne strane budžeta Republike Srbije za 2024. i 2025. godinu utvrđeno je da je u 2025. godini imamo ukupne prihode i primanja veće za 7% u odnosu na 2024. godinu. Poreski prihodi prednjače u ukupno ostvarenim prihodima i primanjima. Za njima slede neporeski prihodi i primanja od prodaje nefinansijske imovine, i donacije. Što se tiče poreskih prihoda, porez na dodatu vrednost ima najveće procentualno učešće. Za njim slede akcize, porez na dobit pravnih lica, porez na dohodak građana, carine i na kraju ostali poreski prihodi. U ukupnim neporeskim prihodima i primanjima od prodaje nefinansijske imovine najviše je učešće redovnih neporeskih prihoda pa tek onda vanrednih neporeskih prihoda.

Literatura

1. 1. Varotsis, N., Katerelos, I. (2020). Tax behaviour relating to the review of a revised regional tax policy: a study in Greece. *Economic Structures*, 9(7), 2-16.
2. 2. Vasić, Z. (2022). Pravna analiza značaja poreske kontrole za budžet. *Revija prava javnog sektora*, 2, 7-26.
3. 3. Dašić, D., Dašić, B. (2021). Branding of states and nations in (post) Covid 19 era. In *Tourism International Scientific Conference Vrnjačka Banja-TISC*, 6(1), 162-179.
4. 4. Zakon o budžetskom sistemu, "Sl. glasnik RS", br. 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013, 63/2013 - ispr., 108/2013, 142/2014, 68/2015 - dr. zakon, 103/2015, 99/2016, 113/2017, 95/2018, 31/2019, 72/2019, 149/2020, 118/2021, 138/2022, 118/2021 - dr. zakon, 92/2023 i 94/2024
5. 5. Zakon o budžetu Republike Srbije za 2024. godinu, "Službeni glasnik RS", br. 92/2023 i 79/2024

6. 6. Zakon o budžetu Republike Srbije za 2025. godinu, "Službeni glasnik RS", br. 94/2024
7. 7. Khoo, S. V., Rahman, N. H. A., Kamil, N. L. M. (2024). An evaluation of the influence of budgeting process on budget performance in Malaysia. *Public Administration and Policy*, 27(1), 31-44.
8. 8. Lu, E.Y., Willoughby, K. (2015), Performance budgeting in American states: a framework of integrating performance with budgeting. *International Journal of Public Administration*, 38(8), 562-572.
9. 9. Pešić, H., Miljković, M. (2020). Održivost budžetskih načela i procedura. *Održivi razvoj*, 2(2), 15-29.
10. 10. Policy Paper Budget 2020, <https://www.gov.uk/government/publications/budget-2020-documents/budget-2020> Pristupljeno dana 24.05.2025.
11. 11. Tekić, D., Mutavdžić, B., Novaković, T., Pokuševski, M. (2020). Analysis of development of local self-government units in Vojvodina. *Ekonomika poljoprivrede*, 67(2), 431-443.
12. 12. Trklja, R., Dašić, B., Trklja, M. (2015). Budžet Republike Srbije – pregled prihoda i rashoda. *Ekonomski signali*, 10(2), 43-56.

COMPARATIVE ANALYSIS OF PUBLIC BUDGET REVENUES OF THE REPUBLIC OF SERBIA FOR 2024 AND 2025

Abstract: The budget is the highest financial act of a state. It is designed to bring improvement for all citizens. The budget of the Republic of Serbia regulates the revenues and receipts, expenditures and expenditures of the Republic. Every year, the Assembly of the Republic of Serbia adopts the budget of the Republic for the following year. According to the calendar for the level of the Republic of Serbia, according to the Law on the Budget System (Article 31), it is foreseen that on December 15, the National Assembly of the Republic of Serbia will pass the Law on the budget for the following year. The last law that was adopted is the Law on the Budget of the Republic of Serbia for 2025. In all Budget Laws, a systematic presentation of all revenues and expenditures and their purposeful distribution according to the previously established budget structure was carried out. In this paper, I will perform a comparative analysis of the public revenues of the budget of the Republic of Serbia for 2024 and 2025. The aim of the work is to indicate the importance of income for the normal functioning of public finances through a comparative analysis of the revenue side of the budget, as well as to improve the increase of the budget revenue side.

Key words: Budget, state, financial act, revenues, expenditures, Budget System Law, Budget Law.

